

ESTUDIS
DE LLENGUA
I LITERATURA
CATALANES
/LXXIX/

MISCEL·LÀNIA
JOAQUIM RAFEL

2

ESTUDIS DE LLENGUA I LITERATURA CATALANES

LXXIX (2025)

Comitè editor

JAVIER GIRALT LATORRE, president
VERONICA ORAZI, vicepresidenta
RAFAEL ROCA RICART, tresorer
XAVIER MONTOLIU PAULI, secretari
ROSA MARIA AGOST CANÓS, vicesecretària
ESTEVE CLUA JULVE, vocal
NICOLAU DOLS SALAS, vocal
ARES LLOP NAYA, vocal
MAX W. WHEELER, vocal

MISCEL·LÀNIA
JOAQUIM RAFEL / 2

ASSOCIACIÓ INTERNACIONAL DE LLENGUA
I LITERATURA CATALANES
ANGLO-CATALAN SOCIETY
ASSOCIAZIONE ITALIANA DI STUDI CATALANI
DEUTSCHER-KATALANISTENVERBAND
PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

APUNTS SOBRE LA COMPLEMENTACIÓ DEL VERB MANLLEVAR

La primera sapiència fructuosa vol dir quan la saviesa que l'om ha no solament proveïx a ssí mateix, mas als altres.

SANT VICENT FERRER (*Sermons*, VI: 185)

1. INTRODUCCIÓ

Una de les informacions que els usuaris d'una llengua busquen als diccionaris, a més del significat dels mots, és el règim dels seus arguments, les construccions en què pot aparèixer. Aquesta és una de les gran aportacions que fa el *Diccionari Essencial de la Llengua Catalana*, el DEIEC, que enriqueix les entrades lèxiques del *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, el DIEC, amb les possibilitats de combinatòria dels ítems lèxics. Un verb que de vegades genera controvèrsia o dubte és el verb *manllevar*, potser perquè no és un verb gaire usual en la llengua col·loquial. En aquest treball examinem els usos d'aquest verb al llarg de la història de la llengua, per tractar de trobar una explicació a la variació de combinatòries que ofereixen els diccionaris normatius de la nostra llengua, tenint en compte, sobretot, els registres que ofereixen les bases de dades de la llengua antiga i obrint una finestra a l'ús actual. Valgui, doncs, aquesta petita recerca sobre un sol mot com a modest homenatge al gran lexicògraf de la nostra llengua, a qui tant deuen les paraules i els que les usen, les usaran i les manllevaran.

El verb *manllevar* és, doncs, per a molts parlants, un verb d'ús poc freqüent al registre col·loquial informal i el fet de trobar-lo en un escrit probablement obliga molts usuaris a fer una consulta al diccionari per precisar-ne el significat i la construcció. El DIEC en presenta dues entrades, amb un lleu matís de significat, però amb la mateixa estructura argumental:

1 v. tr. [LC] [ECT] Fer-se prestar. *Li vaig manllevar molts diners, però ja els hi he tornat. Manlleva-li els llibres que necessites.*

2 v. tr. [LC] Treure per a si (qualcom) d'un altre. *La Lluna manlleva la seva claror al Sol. Els mots catalans manllevats a l'espanyol.*

Segons la definició i la descripció lexicogràfiques, és un verb di-transitiu, un verb de dos arguments: un argument acusatiu o complement directe i un segon argument datiu, amb un significat i una construcció molt propers a verbs com *demanar* o *prendre*:

- (1) «el gener i el març *li manllevaren* un dia perhom, i el febrer els el va deixar; després aquells dos no els hi volgueren tornar» (DCVB, sv. FEBRER).

Amb tot, la primera accepció del *Diccionari Català Valencià Balear* presenta un exemple antic, de Llull, en el qual l'argument amb significat d'origen va introduït per la preposició *de*:

- (2) «Costarà a mi mil solds, los quals hauré a *manlleuar de juheus*» (Llull, *Fèlix*, pt. vii, *apud* DCVB, sv. MANLLEVAR).

El *Diccionari Essencial de la llengua catalana* (DEIEC) presenta les dues construccions, amb *a* i amb *de*:

- (3) 1 tr. [LC] [ECT] Fer-se prestar [una quantitat de diners, una cosa] [per algú]. Manllevar un capital, manllevar una quantitat. *He manllevat molts diners a una amiga, però els hi tornaré. Manlleva la bicicleta del veí una tarda a la setmana. Els diners manllevats s'anaren tornant de mica en mica.*

2 tr. [LC] [Algú, una cosa] prendre per a si [un element] [d'algú altre, d'una altra cosa]. *La lluna manlleva la seva claror al sol. Aquesta idea és manllevada de la darrera publicació de l'autora. Són mots catalans manllevats a l'espanyol.*

Una duplicitat semblant es troba en el *Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana* (DDL). En aquesta obra, tot i que la definició pre-

senta el complement d'origen introduït per la preposició *de*, la major part dels exemples estan construïts amb *a*. Valguin com a mostra els exemples dels números 2 i 3 de l'extensa entrada en aquest diccionari que reproduïm a (4):

- (4) 2. [N_1 V N_2 *a/de* N_3] (N_1 [humà, obra artística, doctrina]; N_2 [element]; N_3 [humà, obra artística, doctrina]) [Algú, una obra artística, una doctrina]₁ prendre per a si [un element]₂ [d'algú, d'una obra artística, d'una doctrina]₃. *Els pobles d'Europa [...] manllavaren a poc a poc totes les formes de cultura, llavors possibles, a la civilització cristiana [...]*. [Bordoy-Torrents¹ (1919): 32, p. 229]ⁱ. *Sabem amb quina freqüència un tema o un personatge són manllavats d'una literatura a una altra de veïna [...]*. [Fàbregas (1973): 79, p. 88]ⁱ.

→ *adj.* *Aquestes normes, manllavades als millors autors, no creiem que ens facin mereixedors de l'enemiga del Dr. Freud.* [Roman (1929): 15, p. 197]ⁱ.

•3. [N_1 V N_2 (*a/de* N_3)] (N_1 [humà, discurs]; N_2 [text]; N_3 [humà, discurs]) [Algú, un discurs]₁ reproduir [el text]₂ [d'un discurs, d'algú]₃. [...] *la nostra transcripció és totalment manllavada de les fonts que hem consultat [...]*. [Vigué (1974): 72, p. 212]ⁱ. *I manllavava dites als antics [...]*. [Vidal (1969): N, p. 11]ⁱ. *Manllevem la frase lul·liana del "Llibre d'amic e amat" [...]*. [Manyà (1949): 23, p. 21]ⁱ.

→ *adj.* [...] *mai han fet quedar malament la dita local, manllavada dels olotins, "no és bon gironí qui no va a la Rambla, tarda o mati" [...]*. [Gibert (1946): 39, p. 230]ⁱ.

Aquesta primera inspecció de les fonts lexicogràfiques presenta una variació davant la qual cal esbrinar quina és la construcció més genuïna i, en cas que totes dues siguin pròpies de la llengua, si hi ha una diferència de significat segons la preposició que introdueixi el segon complement. A l'apartat següent es mostra la variació en l'ús actual pel que fa a la tria de la preposició que introdueix el segon complement del verb.

2. LA COMPLEMENTACIÓ DEL VERB MANLLEVAR: LA VARIACIÓ EN L'ÚS ACTUAL

Una recerca aleatòria de l'ús a internet ofereix a primer cop d'ull oracions construïdes d'acord amb la descripció del *DIEC*:

- (5) «les formes literàries populars foren menystingudes i marginades per impedir que infectaren la puresa de la llengua o *li manllevaren la distinció* que tant necessitava» (Sirera, Carles, 2022, *El Món* 19/11/2022. [Eliminada la negreta d'una part de l'original] Consultat a <<https://elmon.cat/opinio/una-formula-per-a-la-industria-cultural-520425>>, 7/01/2015/11:32).
- (6) «A la novel·la d'Alós *li manllevaren el guardó* perquè, abans de la concessió, l'autora havia firmat un contracte per publicar-la amb l'editorial Plaza y Janés» (Vidal, Miquel Àngel, *Polèmiques en els premis ciutat de palma* (III). Consultat a <<https://www.ploma.cat/post/any-1962>>, 7/01/2025, 11:41).
- (7) «*manllevaren a l'amo Antoni discos de flamenc* per entretenir als turistes estrangers [sic]» (Server Adrover, Antònia (2023), *L'amo Antoni Manresa (1887-1971)* dins *V Jornades d'estudis locals de Santanyí. Santanyí: llengua, terres i gent*. Ajuntament de Santanyí. Pàg. 274. Consultat a <https://lausa.cat/_data/ebook_VJELS.pdf>, 6/01/2025_19:35).
- (8) «La investigació sobre la ciberestafa que va patir fa un any l'EMD de Valldoreix i amb la qual *li van manllevar 43.000 euros* continua endavant» (<https://www.cugat.cat/noticies/societat/158178/l_emd-declara-al-jutjat-pels-43.000-euros-manlevats-victima-d-una-ciberestafa>. Consultat 7/01/2015, 16:45).

Si el context permet recuperar la referència del datiu o bé si aquest argument és altament prototípic pot no aparèixer. A l'exemple de (9), el possessiu impedeix la presència del datiu; a (10) el datiu és innecessari pel coneixement del món compartit:

- (9) «En Miquel de *l'Estat d'Excepció* es fa poques preguntes, recupera molts de records, però no es fa cap retret, ni a ell mateix ni als que un dia guiaren la seva trajectòria, *manllervaren una part de la seva vida* i un dia el deixaren tot sol en un món en el que cada dia és més difícil crear les pròpies revolucions» (<<https://blocs.mesvilaweb.cat/anselm/la-generacio-literaria-dels-70-il·les-nouvelles-i-narracions/>>. Consultat 31/12/24_12:29).
- (10) «Les dictadures de Primo de Rivera i, sobretot, del general Franco *manllervaren* de nou *aquestes llibertats* i dugueren a terme una forta repressió política, cultural, social i nacional» («Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya», 117, 28 de juliol de 2007, pàg. 19. Disponible a <<https://www.parlament.cat/document/nom/08b117.pdf>>).

L'exemple d'(11) és especialment interessant, perquè planteja el dubte de si el sintagma *de mercaders locals* és un complement del nom *mules*, i aleshores es tractaria, com en els casos anteriors, de la supressió del datiu, o bé si la construcció és paral·lela a la dels exemples (9) i (10):

- (11) «diferents homes de Cassà de la Selva *manllevaren porcs i, sobretot, mules de mercaders locals*» (Sales i Favà, Lluís (s.d.): *Custodiar, pasturar i engreixar. Els inicis de la ramaderia comercial al massís de les Gavarres* (s. XIV), pàg. 86 (Consultat a <<https://www.gavarres.cat/wp-content/uploads/2023/08/CUSTODIAR-PASTURAR-I-ENGREIXAR-15.pdf>>).
- (12) «El seu episcopalisme depèn dels jansenistes francesos i d'aquells autors que *el manllevaren de llurs escrits*, com Febronius» (Corts i Blay, Ramon (2006), *La figura episcopal i pública de Josep Climent a Barcelona (1766-1775)*, «Pedralbes», 26, 81-103, pàg. 99. Disponible a <[https://www.google.com/search?q="Manllevaren+de"&oq="Manllevaren+de"&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEUYOTIHCAEQIRigATIHCAIQIRigATIHCMQIRigAdIBCTk4OTZqMGoxNagCCLACAQ&sourceid=chrome&ie=UTF-8](https://www.google.com/search?q=)>).

- (13) «les primeres generacions cristianes, en sortir de la catacumba, no *manllevaren de la cultura grecoromana l'arquitectura dels temples clàssics*» (Suau Puig, Teodor, «*La Seu ens ho diu tot a tots*». *La restauració de Campins-Gaudí, materialització d'una idea de l'Església*. Consultat a <https://grupcpar.uib.es/files/2020/06/P5-2015-Suau_CampinsGaudi.pdf 6/01/2025_18:50>).
- (14) «El nom de les sis bruixes, tal com afirma la Bet, *l'han manllevat de dones que van existir realment* a la Viladrau del segle XVII» (<<https://www.fetatarragona.cat/2015/02/27/la-foscor-satansa-a-la-placa-de-les-cols/>>. Consulta 23/01/2025_9:31).
- (15) «Joan Albareda, amb la publicació de *Versos escapçats*, ha volgut rendir homenatge a *tantes persones que ens han manllevat de la memòria*» (<<https://www.tripode.cat/versos-escapçats-de-joan-albareda/>>. Consulta 23/01/2025_9:33).
- (16) «Els termes 'estrangers', és a dir, *aquells que la major part de les llengües han manllevat de la mateixa font*, no canvien en Esperanto» (<<https://www.esperanto.cat/quantes-paraules-te-lesperanto/>>. Consulta 23/01/2025_9:41).
- (17) «Ha de quedar clar quines idees i paraules són de l'autor/a i quines *s'han manllevat*, de manera textual o parafrasejant, *d'altres autors/es*» (<https://www.uib.eu/guia_docent/2016-17/22313/1/ca/guia_docent.pdf>. Consulta 23/01/2025_10:11).
- (18) «Thorium Reader admet publicacions protegides amb Radium LCP DRM que *s'han manllevat de biblioteques públiques* o que s'han comprat als llocs web de llibreters» (<<https://apps.microsoft.com/detail/9nfzp1g7m2sc?hl=ca-ES&gl=ES>>. Consulta 23/01/2025: 10:15).

En ocasions l'alternança entre les dues preposicions es pot trobar en una mateixa oració:

- (19) «Sabies que, tot i que les llengües bantu que tenen clics en general *els han manllevat de les llengües khoisan, el sotho té*

tres clics que ha manllevat al nguni?» (<<https://www.gela.cat/almanac/llengues/262.htm>>. Consulta 23/01/2025_9:57).

Aquesta variació en el complement preposicional del verb *manllevar*, tot i que de forma implícita es troba en les definicions del diccionari, suscita algunes qüestions relatives a la semàntica, la sintaxi, i l'ús d'aquest verb al llarg de la història de la llengua. És lícit plantejar-se (a) si el complement introduït per *de* és un complement regit o un adjunt; (b) quin valor semàntic té el datiu, concretament si hi ha una diferència semàntica entre el complement introduït per *de* i el complement introduït per *a*; (c) si la llengua antiga pot oferir clàries sobre quin dels usos actuals és més genuí.

Per respondre a aquestes preguntes examinarem el tractament que donen a aquest verb les gramàtiques i els diccionaris, les construccions que es troben en la llengua antiga. Finalment, tot i que de manera molt succinta, esbossarem una hipòtesi sobre l'estructura argumental del verb.

3. EL VERB MANLLEVAR A LES GRAMÀTIQUES, ELS TEXTOS DELS GRAMÀTICS I LES BASES DE DADES CONTEMPORÀNIES

Ja s'ha presentat el tractament del verb *manllevar* en els diccionaris normatius i descriptius actuals. Observem com tracten aquest verb les obres anteriors. El *Diccionari de la llengua catalana* (DLC) de Pompeu Fabra ofereix la mateixa definició que posteriorment ha adoptat el *DIEC* esmentada a (1) amb exemples paral·lels. Pel que fa al derivat *manlleu*, el DLC el defineix l'acció i l'efecte resultant com «Acció de manllevar./La cosa manllevada». Aquest terme té una definició i una descripció lexicogràfiques més extenses al *DIEC*, però sense que això suposi una diferència en la caracterització del significat i la construcció del lexema. També s'observa una certa diferència en la definició del terme *manlleuta*, que al DLC apareix definit amb un sinònim «fermança», mentre que al *DIEC*, atès el desús contemporani del terme *fermança*, s'hi afegeix també una definició d'aquest darrer terme: «Fermança, allò que es dona com a penyora o garantia».

El verb apareix rarament en les gramàtiques fabrianes. Se'n registren els exemples de (18) - (20), amb el complement preposicional introduït amb *a*:

- (20) «En els mots *manllevats al llatí* en què excepcionalment s'han conservat les terminacions *us* o *um*» (*Gramàtica Catalana* 1956, § 134, pàg. 114, <https://ocpf.iec.cat/v6/OCPF_Vol_6_0719.pdf>).
- (21) «Aquests mots *manllevats al llatí* escrit són habitualment designats amb la denominació de mots *savis*» (*Gramàtica catalana* 1956, §134, pàg. 113).
- (22) «El català *ha manllevat al llatí* escrit (v. § 134) un gran nombre de mots composts» (*Gramàtica Catalana* 1956, §155, pàg. 149, <https://ocpf.iec.cat/v6/OCPF_Vol_6_0789.pdf>).

En algunes *Converses* es construeix de la mateixa manera. En la conversa 43 del vol 7 apareix *manllevar* amb règim datiu:

- (23) «en *manllevar un mot al llatí*» (<https://ocpf.iec.cat/v7/OCPF_Vol_7_0178.pdf>).
- (24) «en el moment de *manllevar-lo a la llengua antiga* li havem evidentment de donar la mateixa significació que tenia en aquesta» (<https://ocpf.iec.cat/v7/OCPF_Vol_7_018.pdf>).
- (25) «en els mots *manllevats al llatí* escrit» (<https://ocpf.iec.cat/v7/OCPF_Vol_7_0206.pdf>).

La mateixa construcció, amb datiu, tant amb el verb *manllevar* com amb derivats com *manllevament* o *manlleu*, apareix en altres textos:

- (26) «Un altre mitjà d'enriquir el vocabulari és el *manllevament de mots al llatí clàssic*» (Fabra, Pompeu, *Textos i materials*: 15. <https://ocpf.iec.cat/v9/OCPF_Vol_9_0283.pdf>).
- (27) «imitant així l'ús d'un mot que versemblantment és un *manlleu al castellà*» (Fabra, Pompeu, *Epistolari*. Carta a Maria Antònia Salvà <https://ocpf.iec.cat/v8/OCPF_Vol_8_0290.pdf>).

Altres mostres del verb *manllevar* construït amb la preposició *de* han de ser considerades amb precaució, perquè apareixen en transcripcions de cursos de Fabra fets per deixebles:

- (28) «Però de vegades en agafar un mot del llatí s'han recordat del mot català del mateix origen. Per exemple: *jove* i el seu derivat *jovenalla*, mots de formació popular, s'escriuen amb una *o*, i més tard, *en manllevar el mot joventut del llatí* l'escriviren amb *o* pel record de *jove*, malgrat que en llatí fos *juventus*» (Fabra, Pompeu, *Curs superior de català* (1934-1935). *Apunts de Joan Miravittles i Serradell*, pàg. 850).
- (29) «En *manllevar un mot llatí* proveït d'una *l* doble» (*ibid.*, pàg. 911).
- (30) «Es un manlleu *del català antic*» (Fabra, Pompeu, *Català superior*. *Apunts d'Alfred Badia*, pàg. 1052. <https://ocpf.iec.cat/v2/OCPF_Vol_2_1052.pdf>).

Només hem localitzat un exemple amb *de* en una *Conversa*:

- (31) «El català, *en manllevar del llatí verbs en ere o ire*» (<https://ocpf.iec.cat/v7/OCPF_Vol_7_0376.pdf>).

Finalment, en una acta de la Secció Filològica de l'Institut d'estudis Catalans del 27 de gener de 1921, a propòsit de la discussió que proposa Fabra del mot *aprestar-se* s'indica que el DCVB entra el mot, «però no pas amb valor pronominal (com és quí el cas), i el considera un *manlleu del castellà*» (Pompeu Fabra, *Textos i materials*, pàg. 439. <https://ocpf.iec.cat/v9/OCPF_Vol_9_0445.pdf>).

Resumint, s'observa que l'ús preeminent en Fabra és amb la preposició *a*, però que alguns dels seus coetanis, concretament els que van recollir i transcriure alguns dels cursos que va dictar, feien servir també el verb amb la preposició *de* per indicar l'origen de l'objecte manllevat.

No es troben referències directes al verb sota escrutini a les gramàtiques de l'IEC, però de l'exposició de les propietats dels verbs transitius que es fa a la *GIEC* i a la *GEIEC* es pot deduir que quan es

construeix amb la preposició *a* es pot classificar com un verb de despossessió, com *prendre* o *furtar*, mentre que quan el complement va introduït amb *de*, aquest complement té significat d'origen (GIEC: §21.2.4, §21.2.5; GEIEC: §17.2). Iguament, Rosselló (2002: §13.4.4.1, pàg. 1930) ja havia exposat les dues possibilitats existents per als verbs transitius de transferència, amb un sintagma preposicional datiu o amb un complement amb *de* com a segon argument:

- (32) «En Xavier {*ha tret el nen de l'esplai / portarà els nens al parc*».

El fet que sigui el segon complement el que canvia de preposició, mentre que el complement directe és manté inalterable, diferencia el verb *manllevar* dels verbs que entren en l'alternança locativa, com el verb *carregar*, el qual admet les dues construccions de (33a) i (33b) i encara (33c):

- (33) a. «En Joan va *carregar les taronges a la furgoneta*» (Rosselló 2002: 1910, cursiva ABK).
 b. «En Joan va *carregar la furgoneta de taronges*» (*ibid.*, cursiva ABK).
 c. «En Pere *carrega el vagó amb soja*» (Rigau 2002: 2069, cursiva ABK).

Pel que fa a les bases de dades, el *Corpus Textual Informatitzat de la llengua catalana* (CTILC) presenta 53 casos de *manllevar* amb *a* davant de 35 casos amb *de*. El nom derivat *manlleu*, per contra, apareix 33 cops amb *de* i 11 cops amb *a*. L'altre derivat de *manllevar*, el nom *manlleuta*, és un nom molt usat al català antic, però pràcticament desaparegut i al CTILC només en trobem un cas amb *de*, *manlleuta de diners* i en totes les altres aparicions està usat de manera absoluta.

La primera aparent conclusió, doncs, és que no som davant d'una alternança en l'estructura argumental, sinó d'una alternança en la preposició. Amb tot, no deixa de suscitar algunes qüestions el fet que un datiu amb la preposició prototípica *a* alterni amb un complement amb la preposició d'origen *de*.

Considerem a continuació com es construïa aquest verb en etapes anteriors de la llengua per identificar si hi ha la mateixa alternança o la mateixa preferència en l'ús d'una preposició o de l'altra.

4. EL VERB *MANLLEVAR* EN LA LLENGUA ANTIGA I MODERNA

El *Diccionari Etimològic Complementaria de la Llengua Catalana (DECLC)* (s.v. *manllevar*) documenta pels volts del 1100 la primera aparició del verb *manllevar*:

- (34) «40 uncias che *manlevà de Bg. Bernard*» (DECLC, vol. V, pàg. 330),

i en proposa l'etimologia MANU LEVARE, pròpiament *a manu levare*, 'llevar de la mà o poder (d'algú)' i té el significat de 'prendre queviures en manlleu, sense pagar de moment'. Des de l'inici, però, adverteix Coromines, té el matís actual de 'demanar diners —o altres objectes— en préstec', i presenta l'exemple que hem reproduït a (2) i que repetim aquí per comoditat:

- (35) «el rey... ha manada una questa fer en aquesta ciutat, qui serà molt gran, e costarà a mi mil sous, los quals hauré a *manlavar de jubeus*» (Llull, *Meravelles*, II, 130).

El mateix autor esmenta l'altra accepció del verb: 'fer posar en llibertat (provisional) una persona, donant fermança':

- (36) «si seran preses los malfeytors, o seran donats *a manllevar o a fermançar*» (*Costums*: 508) (DECLC: vol. XX, pàg. 231).

Per a Coromines, la forma més comuna i popular actualment és *emmanllevar*:

- (37) «que'm feya trobar malament, sentint-m'hi com *emmanllevat*, en aquell medi ambient que no era'l meu» (Vayreda, *Punyalada*, apud DECLC, vol. XX, pàg. 231).

A partir del participi llatí *LEVITA* es forma també el nom originàriament compost *manlleuta*, amb els dos significats de ‘emprèstit’ i de ‘fiança’:

- (38) «si haurà algun presoner qui volrà pagar ... e lo senyor de la nau ho haurà a *manllevar*... de la part que aquell presoner haurà en la nause deu poagar aquell deute... per ço car per culpa d’ell se serà feta aquella *manlleuta*» (*Consolat*, 194, apud DECLC s.v. *manllevar*, vol. XX, pàg. 331).

Al *Diccionari de Textos Catalans Antics* (DTCA) hi ha 25 ocurrencies del verb *manllevar* i no s’hi registra cap dels seus derivats. En tots els casos o bé el verb duu un complement introduït per la preposició *de* o bé presenta un ús absolut.

- (39) «e dix que lo rey no havia thesaur, mas que *manlavave de ses gents*» (Llull, *Meravelles*, línia 2.130.16-17, apud DTCA).
- (40) «e anam a Leyda e *manlevam dels prohòmens* ix mília sous e pagam los mercaders» (Jaume I, *Llibre dels Fets*, 216.17.05, apud DTCA).
- (41) «E si algú *manlavarà bèstia de son proïsma* e serà debilitada e morà, [...] tangut és de retra» (*Bíblia* (*Peïresc*) versicle 1.22.12, apud DTCA).
- (42) «si la ciutat ho havia mester, que’ls puxa d’ells *manllevar* a temps curt» (Eiximenis, *Dotzè*, 329.12.14, apud DTCA).
- (43) «se’n portaren ço que *manlevaren dels egipcians* ydòlatres» (Eiximenis, *Dotzè*, 358.23.11, apud DTCA).
- (44) «moltes robes e béns que havien menlevats aquí en Barchinona de molts amics lurs» (Safont, *Dietari*, 178.10, apud DTCA).

La recerca al *Corpus Informatitzat del Català Antic* (CICA), ofereix unes dades similars. Tot i que no és un verb del qual hi hagi gaires registres al llarg de la història de la llengua, apareix ja en els primers textos. En una gran part de les ocurrencies el verb és usat en forma absoluta, sense complement, amb el sentit de ‘prendre una certa quantitat de diners o alguna cosa en préstec’; també se’n troben algunes amb

complement directe i amb un segon complemet. Aquest segon complement normalment va introduït per la preposició *de*:

- (45) «*I·alsperg et una mula per ·XL_a· uncias che manlevà de Berenger Bernard*» (*Axcords Feudals* 3: 69).
- (46) «*contra aquel qui la cosa manleva d' él e contra son hereu*» (*Costums*: 378).
- (47) «*E nós manllevam de mercaders qui havien lur haver en la ost ·lx· millia libr.*» (Jaume I, *Llibre dels fets*, fol. 48 v).
- (48) «*et manllevà d' ells tant que comprà una bona galea*» (Muntaner, *Crònica*, fol. 106va).
- (49) «*la luna manleva la claror del sol*» (*Llibre del tresor*, 187).
- (50) «*Esdevenç-se un dia que ell volgué manllevar del burgès pare de sa muller ·M· liures*» (Llull, *Sancta Maria*: 216).
- (51) «*per ço que ya nuyl temps no li retés so que ·n avia manlevat*» (Desclot, *Crònica*: II.170).
- (52) «*a fi que puxam satisfer als de qui havem manllevat e exir de tantes obligacions a què són tenguts*» (*Documents de la Cancelleria d'Alfons el Magnànim*, Doc. 26, linia: 43, s. xva).
- (53) «*fonç manllevat de la sacristia de la Seu un drap imperial*» (*Llibre de les Solemnitats de Barcelona* 7, pàg. 90, linia: 12, s. xvib).

En una proporció clarament menor, també es troben casos del verb seguit d'un complement datiu amb la preposició *a*:

- (54) «*con deu moltz deutes per diverses temps manlevats a ·I· creedor*» (*Costums*: 391).
- (55) «*aguessen manlevats ·I· juheu appellat N' Astruch Suylan·MXL· sous barchinonesos*» (*Liber Consiliorum*, fol. 25r).
- (56) «*Però lo veguer pot ·les dar a manllevar a sufficient e bastant manlevador, tro que ·s venen*» (*Costums*: 25).
- (57) «*qui vostre pan e vostre vin e vostres dinarades manlevàs a ·n P. Fferràndeç*» (*Cocentaina* 1: 128).
- (58) «*ell que li dix que com gosava prestar ni manllevar negú a ·n Johan Martínez que el tengés la eretat*» (*Llibre de Cort de*

Justícia de Cocentaina (1294-1295) 2, pàg. 677, línia: 35, s. XIIIb).

- (59) «Sensals manllevats. Nota. Com a 23 de noembra 1585 Pere y Miquel Çaconomina, mon pare y jermà, *manllevaren*, so és, 300 ll. *al prior Arufat d' esta Seu y 100 lliures als areus del Pere Joan Serra*» (*Memòries de Jeroni de Saconomina*, 204, s. XVIb).

En tots dos corpus, doncs, es constata que l'ús més freqüent és el del verb sense cap complement posicional, solament amb un complement directe, i fins i tot en ús absolut, si el complement directe és prototípic ('diners') o és recuperable de forma anafòrica pel context:

- (60) «era anade en la case de la dona Moja per *manlavar dos pans*» (*Un llibre reial mallorquí del s. XIV*, 207).
- (61) «e aquí lo dit baró *manllvà sobre la sua terra*» (*Històries e conquestes del realme d'Aragó e Principat de Catalunya*, 265).
- (62) «E és entés que si *manleva morabatins* e vol pagar morabatins que ó pusque fer» (*Furs de València*, R.109, F.1).
- (63) «Encara *manlevà* lo dit Fferrer en aquesta guisa, que él que ·l torn a la cort primer divendres qui ve primer sotz pena de ·C· morabatins» (*Llibre de Cort de Justícia d'Alcoi*, Fol. 08v).
- (64) «e·l senyor de la nau qui *manlevada* la haurà no y pusca metra negun contrast» (*Llibre del Consolat de mar*, 201).
- (65) «nos convingué a mon pare y a mi comprar blat y *manllevar dinés*» (Pere Porter, 65, s. XVIIIa).
- (66) «per demanar lliència de *manllevar*» (*Llibre de memòries de Bernat Puigcarbó*, 45, s. XVIb).
- (67) «ab que hagué de *manllevar* molts diners» (*Memòries d'un pagès del segle XVIII*, 106, s. XVIIIb).

A partir del s. XVI comença a ser més habitual la construcció amb la preposició *a*, a més de conservar-se l'ús sense complement posicional:¹

1. Agraïxo al Dr. Jordi M. Antolí que m'hagi proporcionat el buidatge del verb *manllevar* del *Corpus Informatitzat per a la Gramàtica del Català Modern* (CIGCMod).

- (68) «los confreres acostumen de *manllevar al capítol* tots los brocats que sobren» (*Consueta de la catedral de València*: 289, s. xvia).
- (69) «Ítem cinc reals que dit Toni *havia manllevat ha mossèn Antoni*» (*Llibre de memòries de Bernat Puigcarbó*: 50, s. xvib).
- (70) «Y jo la *he manllorada a Francischo Duran*» (*Llibre 2 de Quatrecases de Pruit*: 154, s. xvib).
- (71) «una pessa de quatre ducats de or té mossèn Antoni Castells, major, que *manllorà* al dit deffunct» (*Inventaris i encants del notari de Tarragona*: 616, s. xviii).
- (72) «los quals an de *manllevar als forasters*» (*Diplomatari de la Vall d'Andorra*: 160 xviii).
- (73) «Més pagé de hun fromage que *manllebaren* per a lo dia que se ban hegir -III S, 8» (*Manuscrit del Consell de Les Paüls* (1600-1616 s. xvib).
- (74) «cadires i taules foren *manllorades d'algunes cases de Srs. de la confiança del Sr. conde Darnius*» (Baró de Maldà, *Calaix de Sastre* (1761-1791): 222, s. xvib).
- (75) «Sert home henà en certa ocasió a *menllevar un burret a un veynat*» (*Coverbos*: 239 s. xvib).
- (76) «y sentint-lo, a qui *le y menllorave*, li digué» (*Coverbos*: 239, s. xvib).
- (77) «*han manllevat un vensal* [sic] *a la comunitat de la dita vila*» (*Confraria de Perayres*: 344, s. xviii).
- (78) «que se *manlloravian sinquanta lliures a censal*» (*Confraria de perayres 1700-1749*: 341, s. xviii).
- (79) «lo dit censal lo *manlloré a la Iglésia de Palau*» (*Memòries d'un pagès del segle xviii*: 105, s. xviii).

Tot i que sigui un verb poc usat, es pot constatar que en els usos més antics predomina la construcció de *manllevar* amb un complement amb *de* i que les construccions amb *a* van predominant a partir del segle XVI. Un bon nombre d'aparicions presenten el verb únicament amb el complement directe.

5. ALGUNES REFLEXIONS SOBRE L'ESTRUCTURA ARGUMENTAL DEL VERB MANLLEVAR I LA SEVA EVOLUCIÓ

Atès que sembla haver-hi una evolució en la qual el segon complement del verb passa d'estar introduït per la preposició *de* a la preposició *a*, és lícit demanar-se si es tracta d'un canvi en l'estructura argumental del verb.² Una resposta afirmativa implicaria un canvi en la semàntica lèxica del verb. Aquesta opció, però, és problemàtica. En primer lloc, ja s'ha mostrat que no és un verb que entri en l'alternança locativa. En segon lloc, els matisos de diferència semàntica que desencadena la presència d'una preposició o una altra són molt minsos.³ El verb no ha sofert cap procés de gramaticalització, no ha perdut el significat enciclopèdic, és a dir, no ha sofert una debilitació semàntica, ni molt menys un debilitament fonètic, ni ha passat de ser un verb lèxic a un verb auxiliar, de manera que no ha sofert un canvi categorial (Meillet 1912; Hopper & Giacalone Ramat 1998; Hopper & Traugott 2003; Roberts & Rossou 2003; Perez Saldanya 2007; Bartra 2007; Bybee 2011). Es pot concloure, doncs, que no hi ha hagut un canvi en les propietats del predicat, sinó que hi ha hagut un canvi en l'ús: de les dues estructures possibles i igualment gramaticals en què es pot trobar el verb, la llengua n'ha anat preferint progressivament una —la que porta un complement datiu amb *a*— sobre l'altra —la que porta un complement amb *de*. A continuació considerem el valor semàntic d'aquestes estructures i n'esbossem una caracterització sintàctica molt esquemàtica.⁴

Quants arguments té el verb *manllevar*? Ja s'ha vist que està caracteritzat en tots els diccionaris com a verb transitiu. Amb tot, és molt fre-

2. Tal com ha estat argumentat convincentment des de diversos models i enfocaments teòrics, els canvis sintàctics no són tals, sinó que estan motivats per canvis en les categories gramaticals associades als elements lèxics. Aquesta hipòtesi, anomenada «Hipòtesi Chomsky-Borer», defensa que la variació sempre s'ha d'atribuir a diferències en els trets dels nuclis funcionals o gramaticals (BAKER 2008: 253 i altres) i reforça les afirmacions a LONGOBARDI (2001: 277-278) on es defensa que la sintaxi en si mateixa no canvia (és «inert»); el que entenem per canvi sintàctic és un canvi en els trets formals dels elements lèxics.

3. Es podria argumentar que *manllevar* amb *de* seria sinònim de *treure* o *emportar-se*, mentre que *manllevar* amb *a* seria sinònim de *prendre*.

4. Per raons d'espai no podem entrar a fer un estudi formal detallat; per tant, en presentem les línies mestres conceptuals.

qüent l'ús absolut, sense complement directe. En aquest sentit és similar als verbs de consumpció com *menjar, beure, llegir, fumar* o *estudiar*:

(80) Estaven famolencs, perquè feia dos dies que no *menjaven*

(81) Heu de procurar que els nens *llegeixin*

Els verbs de consumpció, però, prescindeixen del complement directe quan aquest s'interpreta com una mena d'objecte cognat inespecífic, similar a un hipònim de l'arrel lèxica del verb. No sembla que sigui aquest el cas de *manllevar*. En el seu ús absolut prototípic s'interpreta que el complement absent equivaldria a «diners», però aquesta interpretació és una extensió metonímica derivada de l'etimologia «llevar de la mà», que no obeeix les característiques dels objectes cognats.⁵ Concloem, doncs, que es tracta d'un verb de transferència, que podem etiquetar com a *verb de desposseïció* (GIEC, §21.2.4).

Considerem el complement introduït per preposició. És un argument o un adjunt? Avancem que el considerarem un adjunt, per bé que cap dels dos termes no reflecteix la naturalesa del complement, com es veurà. Justament en el tractament que es doni a aquest constituent hi ha la possible explicació dels canvis o de l'alternança que presenta el complement preposicional. Una clau per entendre la presència de la preposició *de*, tant en les èpoques més primereques de la llengua com en molts usos que s'han anat conservant i que encara perviuen, es trobaria en l'ambigüïtat del complement en casos com (11), repetit aquí per facilitar la lectura:

(82) diferents homes de Cassà de la Selva *manllavaren porcs i, sobretot, mules de mercaders locals*

5. Per raons d'espai no podem entrar a mostrar els arguments en aquest sentit. Assenyalen només algunes propietats que els diferencien. Els objectes cognats acostumen a ser hipònims del verb, encara que no en comparteixin l'arrel (*ballar sardanes*); en molts de casos són distribucionalment equivalents a adverbis (*dormir un son plàcid/ dormir plàcidament*); els verbs que porten objectes cognats són inergatius (*viure, dormir, plorar*); l'objecte cognat no pot ser passivitzat (^{22f} *una vida tranquil·la va ser viscuda per en Tomeu*); els objectes cognats generalment no poden ser l'antecedent d'un pronom feble definit (^{22f} *en Tomeu va viure la vida tranquil·la que havia somiat i la seva dona també la va viure*). (Vid. REAL-PUIGDOLLERS 2008.)

El sintagma preposicional *de mercaders locals* es pot interpretar com un complement del nom (complex) *porcs i mules*, però també com un complement que indica l'origen del qual s'han manllevat els porcs i les mules. Com s'explica que un complement que indica origen alterni amb un datiu, els significats del qual podrien ser el de meta o de beneficiari? Analitzem a continuació, de forma molt sumària, les similituds entre totes dues estructures.

La hipòtesi que presentem és que el complement preposicional, amb qualsevol de les dues preposicions, no és un complement del verb. El complement directe i el complement preposicional mantenen una relació de possessió dinàmica, de transferència, i estan relacionats per un element funcional abstracte. El verb, pel seu significat, selecciona una relació entre dues entitats, un *Posseït* (la cosa manllevada) i un *Posseïdor* (la persona o lloc del qual es manlleua), els quals en termes de Talmy Hale & Keyser es poden identificar amb la *Figura* i el *Fons* d'una relació dinàmica. L'element que posa en relació aquestes dues entitats és una preposició abstracta de coincidència terminal, que denota una transició (Hale & Keyser 2002; Mateu 2002, entre altres). El verb, doncs, no selecciona directament cap dels dos complements, ni el complement directe ni el preposicional, sinó una categoria complexa el nucli de la qual és l'element relacional. Considerarem que aquesta categoria és un Sintagma Preposicional complex, encaçalat per una preposició abstracta direccional.

Una perspectiva lleugerament diferent, inspirada sobretot en els treballs de Pykkänen (2002, 2008) és assumir que la categoria gramatical implicada en la introducció dels dos constituents és un Sintagma Aplicatiu, el qual pot tenir com a nucli un morfema lèxic, per exemple el clític *li*, o pot ser un node relacional abstracte. Aquest node relacional pot estar situat per sobre del node Sintagma Verbal o ser un complement del verb. Segons si està per sobre o per sota del Sintagma Verbal rebrà la denominació d'Aplicatiu Alt o Aplicatiu Baix (Cuervo 2003; Pykkänen 2008; Cuervo 2010, Pineda 2016). La inserció d'un complement datiu en Sintagma Aplicatiu Alt determina que es relacioni amb tot el Sintagma Verbal, com a (83), adaptat de Cuervo 2008:

(83) (*A la Georgina*) *li* agraden els gats

Un Aplicatiu Baix seleccionat pel verb pot introduir, segons Cuervo (2003: 70 i ss.), tant un element amb significat d'origen com un receptor, meta o destinatari.

Assumim, doncs, que el verb de desposseïció *manllevar* selecciona, com hem dit, un element complex que conté una relació de possessió, la qual es pot conceptualitzar en dues direccions contràries. Sense que el verb canviï de significat ni sofreixi un procés de gramaticalització poden alternar les dues preposicions. La innovació que suposa la construcció amb un datiu és una preferència d'ús motivada pel fet que la construcció [complement directe/acusatiu + complement indirecte/datiu] és la més prototípica per als verbs ditransitius de transferència. Per això seguirem tractant el constituent relacional com un Sintagma Preposicional complex. Ho podem representar molt esquemàticament com a a (84):

(84) [_{SV} [_V V [_{SP} SN [_P P SN]]]]

L'oració de (85) tindria l'estructura que esquematitzem a (86):

(85) (L'Esteve) *va enviar flors a l'Enric*

(86) [_{SV} [_V va enviar [_{SP} flors [_P P a l'Enric]]]]^{6,7}

6. Si considerem que el constituent complex seleccionat pel verb és un Sintagma Aplicatiu amb un nucli abstracte, tindriem, adaptant CUERVO (2003):

(i) [_{SV} [_V va enviar [_{SApl} [flors [_{Apl} Apl a l'Enric]]]]

Amb tot, seguint la tradició iniciada per LARSON (1988) en tractar les construccions de Doble Objecte de l'anglès, altres autors han considerat que el nucli abstracte que indica possessió porta el posseïdor com a especificador i el posseït, és a dir el tema, com a complement, com representem a (ii), i que l'orde no marcat complement directe - complement indirecte de les llengües romàniques com el català s'obté per operacions computacionals de trasllat. Aquestes qüestions no són rellevants per al tema que ens ocupa. Per a una discussió exhaustiva, vegeu, per exemple, PINEDA (2016) i les referències que s'hi citen.

(ii) [_{SV} [_V va enviar [_{SApl} [a l'Enric [_{Apl} Apl flors]]]]

7. En aquesta estructura simplificada no queden representades altres propietats sintàctiques i semàntiques de l'oració, com l'agentivitat i la causativitat del predicat ni com s'incardina formalment el sintagma preposicional amb l'estructura eventiva del predicat. No podem entrar en tota la complexitat de l'estructura i solament ens centrem en l'alternança de preposicions.

El valor de la preposició abstracta determina la inserció de la proposició lèxica per introduir el complement. A (86) hem marcat el valor de la preposició abstracta com un subíndex. La relació de possessió té, però, com a preposició prototípica en català *de*. Amb tot, la preposició *a* també pot expressar possessió com en l'exemple de (85) o en oracions com (87) o (88):^{8,9}

(87) *Li han pres la gavadina a Sherlock*

(88) *Demà ens donaran les claus (del pis)*

La relació de possessió entre el complement directe del verb *manlleva* i el constituent que denota l'origen de l'objecte manllevat s'expressaria des dels orígens de la llengua mitjançant la preposició *de*. Ja en la llengua primerenca s'expressa la relació entre la persona (o lloc) i l'objecte manllevat i es fa amb la preposició prototípica de possessió, és a dir *de*. El verb selecciona la relació entre un posseïdor i l'element posseït, mediada per un element de coincidència central, una preposició abstracta, i aquest sintagma preposicional complex està seleccionat per la preposició d'origen *de*.¹⁰

8. L'expressió de la possessió amb la preposició *a* o amb cas datiu és possible en llatí (i) i en francès (ii), entre altres llengües:

- (i) Certe *huic homini* spes nulla salutis esset
 Certament aquest-DAT home-DAT esperança.NOM cap.NOM salvació.GEN ser.
 SUBJ.IMPF
 'Certament aquest home no tindria cap esperança de salvació' (Llatí, Ciceró, *in Verrem*. 3.168 *apud* Pinkster 2015:105).
- (ii) Ce livre est à eux (Francès, *apud* Kayne 1975: 145).
 Aquest llibre és a ells
 'Aquest llibre és seu (/d'ells)'
- (iii) nekem wan könyve (Hongarès, *apud* Hoekstra 1995:120).
 mi-DAT és llibre-Nom
 'Aquest llibre és meu'

9. No podem entrar aquí en els diferents tipus de datius, ni a presentar les diferències entre la possessió inalienable i la possessió alienable. Recordem només que els datius beneficiatius i els ètics s'adjuntarien per damunt del Sintagma Verbal d'acord amb la hipòtesi dels Aplicatius o categories relacionals que permeten ampliar el nombre de complements de l'oració.

10. Aquesta estructura és més complexa que l'estructura amb datiu, probablement a causa de l'estructura i la semàntica del verb, que inclou originàriament el nom "mà", un terme intrínsecament de possessió inalienable que demana l'expressió del posseïdor

Posteriorment s'hauria afiançat l'estructura en què s'introdueix el constituent denotant l'objecte manllevat amb la preposició *a*. L'estructura més prototípica en català per expressar la relació entre el complement directe d'un verb transitiu que denota una transició i el posseïdor d'aquest objecte és ACUSATIU + DATIU. Aquesta estructura s'hauria imposat en l'ús sobre l'anterior amb *de*, sense, però, que aquesta hagi desaparegut de la llengua.¹¹

6. CLOENDA

En aquest treball hem fet un repàs dels usos, antics, moderns i contemporanis, del verb *manlleva*r. Hem posat el focus majoritàriament en la presentació de les construccions en les quals entra el verb *manlleva*r des dels primers textos fins a l'actualitat i hem constatat que rere la variació s'hi amaguen unes tendències en l'ús. Hem intentat respondre a les preguntes següents:

- (89) a. Quina és la preposició que de manera més usual introdueix el segon complement en la llengua antiga? És genuïna en la llengua la construcció amb *de*?
- b. El complement preposicional és un argument o un adjectiu?
- c. Hi ha alguna diferència semàntica entre el verb usat amb un complement amb *de* o amb *a*?
- d. Com es pot explicar l'alternança o el canvi en la preposició?

de la mà. Això comportaria l'expressió de dues relacions de possessió: la relació de possessió inalienable entre la persona i la mà, d'una banda, i la relació entre la persona i l'objecte manllevat, de l'altra. El verb selecciona la relació entre un posseïdor i l'element posseït, mediada per un element de coincidència central, una preposició abstracta, i aquest sintagma preposicional complex està seleccionat per la preposició d'origen *de*. Posteriorment, factors de reordenació del complement que denota la figura, és a dir, el complement directe, haurien dut a l'estructura [Posseït [_{de} [Posseïdor]]]. Deixem el desenvolupament d'aquest punt per a una recerca futura.

11. Informalment, es pot dir que l'ús amb *de* és més proper al valor de "treure" i l'ús amb *a* a "prendre".

La revisió dels usos del verb permet constatar que hi ha variació en la preposició des dels primers textos. La llengua més antiga té, però, una preferència per marcar el complement clarament amb el valor d'origen amb la preposició *de*. Per tant, no es pot dir que es tracti d'una innovació moderna d'origen forà, sinó que és coherent amb els principis gramaticals de la llengua.

Pel que fa a la naturalesa lexicosintàctica del complement preposicional, hem adoptat la hipòtesi segons la qual els verbs de transferència seleccionen un constituent complex que relaciona les dues entitats, la *Figura* o element *Posseït*, que es mou, i el *Fons* o *Posseïdor*, l'entitat que marca el punt d'inici dels desplaçament o la desposseïció. Aquest constituent complex està encapçalat per una preposició (abstracta) que indica la direcció del moviment o la transacció.¹²

El verb no ha sofert un canvi semàntic que n'afecti l'estructura argumental. Interpretem que el significat original del verb prové d'una relació metonímica entre la mà i allò que es treu de la mà. L'ús prototípic del verb és el que significa 'manllevar diners' i la presència d'un complement directe lèxic en delimita el significat.¹³ L'estructura argumental és paral·lela, amb els matisos que s'han comentat.

Finalment hem proposat que l'aparició d'una preposició o una altra té a veure amb preferències en l'ús. La llengua ha donat preferència a l'estructura prototípica per als verbs ditransitius i no a la construcció en què es fa més palès el significat de posseïdor-origen. Amb tot, sembla que en l'ús no formal ambdues construccions són possibles.

12. Deixem de banda la discussió sobre la naturalesa lexicosintàctica de la preposició *a* que introdueix el datiu, debat sobre el qual hi ha una extensíssima bibliografia. Molts autors argumenten que la preposició *a* que introdueix els datius —i alguns complements directes, en el marcatge diferencial d'objecte directe— no és pròpiament una preposició des del punt de vista lèxic, sinó un mer marcador de cas desproveït de contingut semàntic. (Veg. KAYNE 1975, CUERVO 2003, CUERVO 2010, CUERVO 2020, PINEDA 2016, PINEDA i MATEU 2020, entre altres, i les argumentacions i referències en aquests treballs).

13. Per als possibles canvis semàntics des d'una perspectiva cognitivista, veg. MONTSERRAT BUENDIA (2007).

7. UN EPÍLEG BREU: EL NOM MANLLEU

Hi ha dos mots relacionats morfològicament amb el verb *manllevar*: *manlleuta* i *manlleu*. No ens ocuparem de *manlleuta*, un nom absolutament en desús, sinònim de «fiança». Respecte de *manlleu*, és possible també plantejar-se quin és el règim preposicional del seu complement. Cal aclarir d'antuvi que és un mot recent, no es troba als corpus medievals ni moderns i que ha pres un significat molt específic dins la lexicografia contemporània, és un terme tècnic. En el *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* (CTILC) es registren 33 casos amb un complement introduït per *de* i 11 casos amb *a*:

- (90) «aquesta formació res no té de particular en provençal, en francès i en català, si bé el castellà “coraza” ha d'ésser un *manlleu* a qualsevol d'aquestes tres llengües» (Martí de Riquer, *L'arnès del cavaller*, apud CTILC).
- (91) «O, per exemplificar-ho amb *manlleu* a la literatura veïna» (Josep Murgades, *esbós d'escrits que ja mai no escriuré*, apud CTILC).
- (92) «en tots tres casos es tracta d'un *manlleu* de l'àrab *aljumea*» (Pere Comelles i Carme Junyent, *Els colors de la neu*, 2021, apud CTILC).
- (93) «especialment en *manlleus* de l'alemany» (*Gramàtica de la llengua catalana. Fonètica i fonologia*, apud CTILC).

En aquest cas l'alternança i l'evolució han anat en sentit contrari a la que ha experimentat el verb *manllevar*. L'exemple (90) reflecteix el manteniment de la recció del verb en la construcció més moderna, amb datiu, en un registre formal. L'evolució cap al complement amb *de* reflecteix una propietat general de la complementació dels noms, la introducció d'una proposició gramatical, sense contingut semàntic, assignadora de cas genitiu al complement, encara que originàriament pugui també tenir, en molts de casos, valor d'origen.

REFERÈNCIES

- BAKER, Mark (2008): *The macroparameter in a microparametric world*, dins BIBERAUER, Theresa (ed.), *The Limits of Syntactic Variation*, Amsterdam, John Benjamins, pàgs. 351-374.
- BARTRA, Anna (2007): *Gramaticalització i reanàlisi: un camí d'anada i tornada*, dins CABRÉ MONNÉ, Teresa (ed.), *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II*; UAB, Servei de Publicacions, pàgs. 31-41.
- BYBEE, John. L. (2011): *Usage-based theory and grammaticalization*. In NARROG, H. & HEINE, B. (eds.), *The Oxford handbook of grammaticalization*. Oxford University Press.
- CUERVO, Cristina (2003): *Datives at large*, Tesi doctoral, MIT.
- CUERVO, Maria Cristina (2008): *La alternancia causativa y su interacción con argumentos dativos*, «Revista de Lingüística Teórica y Aplicada», 46.1: 55-71.
- (2010): *Against ditransitivity*, «Probus», 22.2: 151-180.
- (2020): *Datives as applicatives*, dins PINEDA, Anna i Jaume MATEU (eds.), pàgs. 2-39.
- HALE, Kenneth L. & Samuel Jay KEYSER (2002): *Prolegomenon to a theory of argument structure*, Cambridge. MA, MIT Press.
- HOEKSTRA, Teun (1995): *To have to be dative*, dins HAIDER, Hubert, S. OLSEN i S. VIKNER (eds.), *Studies in Comparative Germanic Syntax*, 1, Amsterdam, Springer, pàgs. 119-138.
- HOPPER, Paul J. & TRAUGOTT, Elisabeth. C. (2003): *Grammaticalization*, Cambridge, Cambridge University Press.
- HOPPER, Paul J. & Anna GIACALONE RAMAT (1998): *The limits of Grammaticalization*, Amsterdam, John Benjamins.
- LARSON, Richard K. (1988): *On the double object construction*, «Linguistic Inquiry», 19(3), pàgs. 335-391.
- LONGOBARDI, Giuseppe (2001): *Formal syntax, diachronic minimalism, and etymology: the history of French*, chez, «Linguistic inquiry», 32(2): 275-302.
- MATEU, Jaume (2002): *Argument structure. Relational construal at the syntax-semantics interface*, Tesi doctoral Universitat Autònoma de Barcelona. Disponible a <<http://webs2002.uab.es/clt/publicacions/tesis/index.html>>.
- MEILLET, Antoine (1912): *L'évolution des formes grammaticales*, «Scientia», 6 (12).
- MONTSERRAT I BUENDIA, Sandra (2007): *La semàntica diacrònica cognitiva. Una aplicació a propòsit de venir, arribar i aplegar (segles XII-XVI)*, Alacant/Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana/ Publicacions de l'Abadia de Montserrat/Institut d'Estudis Catalans.

- PÉREZ SILDANYA, Manuel (2007): *Gramaticalització i reanàlisi: funció i estructura en el canvi sintàctic*, dins CABRÉ MONNÉ, Teresa. (ed.), *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II*, UAB, Servei de Publicacions: 13-29.
- PINEDA, Anna (2016): *Les fronteres de la (in)transitivitat. Estudi dels aplicatius en llengües romàniques i en basc*, Barcelona, Institut d'estudis Mont Juïc. Versió publicada de la tesi doctoral, accessible a <https://ddd.uab.cat/pub/tesis/2014/hdl_10803_283926/apc1de1.pdf>.
- PINEDA, Anna i Jaume MATEU (eds.) (2020): *Dative constructions in Romance and beyond*. Berlin, Language Science Press. [Open Generative Syntax, 7]
- PYLKKÄNEN, Liina (2002): *Introducing arguments*, Tesi doctoral, MIT.
- (2008): *Introducing arguments*, MIT Press.
- REAL-PUIGDOLLERS, Cristina (2008): *The nature of cognate objects. A syntactic approach*, «Proceedings ConSOLE» XVI: 157-178.
- RIGAU, Gemma (2008): *Els complements adjunts*, dins SOLÀ, Joan, Maria-Rosa LLORET, Joan MASCARÓ, Manuel PÉREZ SALSANYA (dir.), amb la col·laboració de Gemma RIGAU, *Gramàtica del català contemporani*, vol. 2, Barcelona, Empúries, pàgs. 2045-2110.
- ROBERTS, Ian, & Anna ROUSSOU (2003): *Syntactic change: A minimalist approach to grammaticalization*, Cambridge, Cambridge University Press.
- ROSSELLÓ, Joana (2008): *El SV, I: verb i arguments verbals*, dins SOLÀ, Joan, Maria-Rosa LLORET, Joan MASCARÓ, Manuel PÉREZ SALSANYA (dir.), amb la col·laboració de Gemma RIGAU, *Gramàtica del català contemporani*, vol. 2, Barcelona, Empúries, pàgs. 1835-1949.

CORPUS I DICCIONARIS

- CICA *Corpus Informatitzat del Català Antic*.
- DCVB *Diccionari Català Valencià Balear*.
- DIEC *Diccionari de la Llengua Catalana* Institut d'Estudis Catalans.
- DECLC *Diccionari Etimològic Complementari de la Llengua Catalana*.
- DEIEC *Diccionari Essencial de la Llengua Catalana* Institut d'Estudis Catalans.
- DDLC *Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana* Institut d'Estudis Catalans.
- GIEC *Gramàtica de la Llengua Catalana* Institut d'Estudis Catalans.
- GEIEC *Gramàtica Essencial de la Llengua Catalana* Institut d'Estudis Catalans.
- DTCA *Diccionari de Textos Catalans Antics*.

ÍNDIX

ANNA BARTRA-KAUFMANN, Apunts sobre la complementació del verb <i>manllevar</i>	5
ANDREU BOSCH I RODOREDA, Algunes consideracions lèxiques a l'entorn de la indústria surera de Tossa,	31
JENNY BRUMME, Ideologia i llengua en el <i>Prontuario de urbanidad</i> (1899) de Frederic Bosch i Serra i la seva edició en català (1934)	43
JOSEFINA CARRERA-SABATÉ - JOAN BORRÀS-COMES, Dades sobre la freqüència de les unitats fonològiques en català: 45 anys després de Rafel (1980)	69
KÁLMÁN FALUBA - KÁROLY MORVAY, Noms propis i gentilicis com a elements constitutius de parèmies i fraseses al diccionari català-hongarès	101
SERGIO FERNÁNDEZ-PACHECO, De l' <i>alligoli</i> a la <i>paiella</i> . Una aproximació als fenòmens relatius als contactes vocàlics del català	109
ANTONI FERRANDO FRANCÉS, Els estudis d'història de la llengua catalana: un panorama (1973-2023)	135
JORDI GINEBRA, Els noms psicològics en les construccions estatives amb verb lleuger: assaig d'un estudi de corpus . . .	165
RICARD HERRERO - JESÚS JIMÉNEZ - MARIA-ROSA LLORET, Processos de dissimilació vocàlica i estructura del sistema	189
MERCÈ LORENTE CASAFONT, La innovació en lexicografia	225

JOSEP MARTINES, El futur i el condicional miratius en el català medieval: «E yo prech a tu ab làgremes, ¿e <i>seràs</i> tan cruel que no reebas mos prechs?» (<i>Curial e Güelfa</i>)	248
SANDRA MONTSERRAT BUENDIA, La perífrasi « <i>tornar</i> (<i>a</i>) + infinitiu»: origen i valors (segles XIII-XVI)	267
MARÍA TERESA MORET-OLIVER - JAVIER GIRALT LATORRE, Petjades de l'àrab andalusí en el lèxic de la navegació fluvial a Mequinensa i Faió (Aragó)	291
MANUEL PÉREZ SILDANYA, Del <i>què fer</i> al <i>quefer</i> . Al voltant de les relatives lliures amb infinitiu	315
DANIEL RECASENS, Encara sobre l'oposició entre /b/ i /v/ en els dialectes catalans i en altres llengües romàniques . . .	331
ILDIKÓ SZIJJ, Formació de gentilicis en català i en hongarès . . .	349

ISBN 978-84-9191-374-0

1 5 5 7 9

9 788491 913740

Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2025